

CD-641 STEREO

digital

CARL NIELSEN: THEATRE MUSIC

HR. OLUF HAN RIDER • TOVE • AMOR OG DIGTEREN •
WILLEMOES • COSMUS • EN AFTEN PAA GISKE

SOLOISTS • AALBORG SYMPHONY ORCHESTRA
TAMÁS VETÓ

NIELSEN, Carl August (1865-1931)

Theatre Music • Scenemusik •

Bühnenmusik • Musique de scène

From "Hr. Oluf han rider" *World Première Recording*
 ('Sir Oluf He Rides') (Holger Drachmann) (*M/s*)

Prologue

[1]	Prelude (Forspil)	7'10
[2]	Vandrerens monolog ^{AG}	3'51
<i>Act 1</i>		
[3]	I Rosenlunden (Prelude)	1'24
[4]	Nissens monolog ^A	3'26
[5]	Hellelidens Sang ^{BD}	2'08
<i>Act 2</i>		
[6]	Elvernats (Prelude)	2'41
[7]	Alfens monolog ^A	2'05
[8]	Hr. Olufs Sang ^{CD}	1'41
[9]	Elverdans ^A	2'52
<i>Act 3</i>		
[10]	Prelude	1'47
[11]	Sidsels Sang ^F	3'53
<i>Act 4</i>		
[12]	Prelude	0'47

From "Tove" (Ludvig Holstein) (*M/s*)

[13]	Vi Sletternes Sønner ^C	3'04
------	-----------------------------------	------

From "Amor og Digteren"

(‘Amor and the Poet’) (Sophus Michaëlis)

[14]	Overture (<i>Samfundet til udgivelse af Dansk Musik</i>)	4'51
[15]	Italiensk Hyrdearie ^{BE} (<i>Skandinavisk og Borups Musikforlag</i>) (Text: Guido Cavalcanti [1255-1300])	4'06

From "Willemoes" (L.C. Nielsen) (M/s)

[16]	Ja, tag os ^C <i>World Première Recording</i>	2'43
[17]	Havet omkring Danmark ^C	2'56
[18]	Prelude to Act 3	2'26

From "Cosmus" (Einar Christiansen) (M/s)

[19]	Solen springer ud (sung from afar) ^C <i>World Première Recording</i>	1'06
------	---	------

From "En Aften paa Giske"

(‘An Evening at Giske’) (Andreas Munch) (M/s)

[20]	Prelude	5'49
------	---------	------

Aalborg Symphony Orchestra (leader: Katarina Andreasson)
conducted by **Tamás Vető**

A Jesper Vigant, narrator

B Henriette Bonde Hansen, soprano

C Jan Lund, tenor

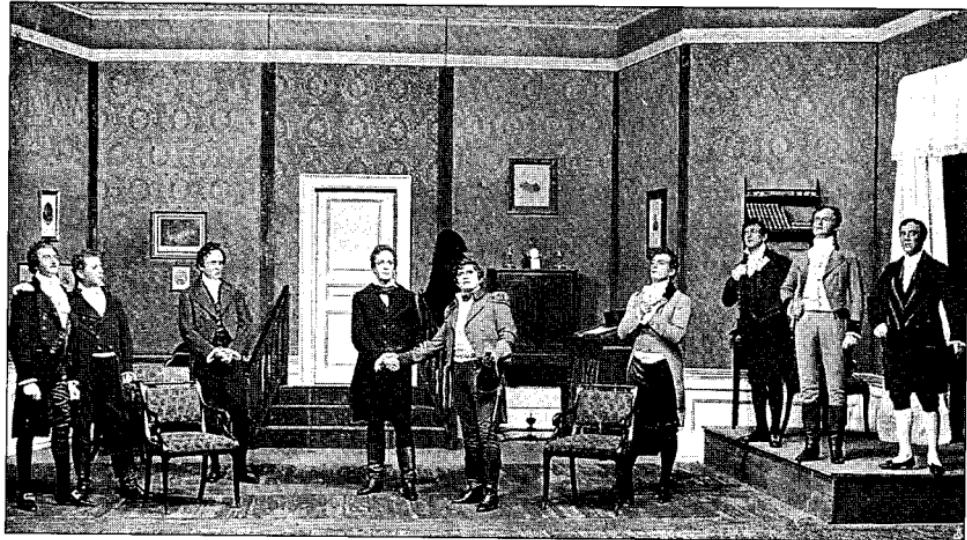
D Mette Nielsen, harp

E Tamás Vető, piano

F Susanne Persson, mezzo-soprano

G Members of the Danish National Opera Chorus

All vocal items items are performed in Danish except [15], which is sung in Italian.

From 'Willemoes' (Prelude): 'Tag os, vor Moder...'

Scene from the original (and only) production. This item is recorded on this CD as a solo song.
Godske (Ring), Frederik (Neiarendam), Grundtvig (Albr. Schmidt),
Willemoes (Johs. Nielsen), Pram (Poul Reumert)

CARL NIELSEN: THEATRE MUSIC

The earliest and the latest pieces of music on this anthology of theatre music by Carl Nielsen are separated by exactly forty years. It is therefore unsurprising that there is quite a big stylistic difference between them, just as there is between Nielsen's first and last (sixth) symphonies.

In 1890 Nielsen was 25 years old; he had just been appointed as a violinist in the Royal Danish Orchestra in Copenhagen and had already made a successful débüt as a composer. At this period only two theatres played a decisive rôle in theatrical life in Copenhagen: the Royal Theatre, where Nielsen himself was a violinist, and the Dagmar Theatre. At the Royal Theatre the repertoire featured many comedies, often of French origin. A guest appearance by Duke George of Meiningen's theatre company in 1889 had however proved that there was an audience for realistic historical dramas in authentic costumes, and the newly-appointed director of the Dagmar Theatre was not slow to exploit this. He set to work with the tragedies the Royal Theatre had ignored, and one of the first plays he resurrected was *En Aften paa Giske* (An Evening at Giske), a historical drama by the Norwegian playwright Andreas Munch, of which the Royal Theatre had given the première almost twenty years earlier.

Nielsen supplied an overture and a final chorus for the drama, which is set one autumn evening in the year 1027. Giske is a small island on the west coast of Norway, and Giske Gård was the estate of the Arnungs, one of the richest families in Norway at that time. In brief the plot starts from a situation where an Icelander named Stein has, in the absence of Thorberg Arnesøn, been invited to Giske by Arnesøn's wife Ragnhild. Having been held as a sort of hostage by the Norwegian king Olaf II Haraldsson ('St. Olaf', c. 995-1030), Stein has killed one of Olaf's men and has been declared an outlaw by the king. Thorberg is loyal to the king, whilst Ragnhild insists upon being hospitable. The marital drama which is the inevitable result ends in an unexpected solution when Olaf himself visits Giske.

After *En Aften paa Giske*, in 1893, Nielsen wrote music for the melodrama *Snefrid* by Holger Drachmann (1846-1908). After that a decade was to pass before he once again devoted himself to theatre music in the more precise sense of the word. During this period the Royal Theatre, on the other hand, received the operas *Saul and David* (with a libretto by Einar Christiansen [1861-1939]) and *Maskarade* (libretto by Vilhelm Andersen after the comedy by Ludvig Holberg). *Maskarade* was composed in 1904-06, and it was towards the end of this period that Nielsen was asked to write music for Drachmann's *Hr. Oluf han rider* (Sir Oluf He Rides). This completely new play was scheduled to be performed at the Royal Theatre on the occasion of Drachmann's 60th birthday. Both Einar Christiansen, who was then in

charge of the Royal Theatre, and Nielsen were to regret that they had agreed to Drachmann's request for the national theatre to take part in his birthday celebrations. Nielsen was sorely handicapped by Drachmann's uneven pattern of work, and he had to call upon both the pianist Henrik Knudsen and the composer Julius Röntgen to help with the instrumentation and copying of the parts. Unusually, Nielsen returned to one of his earlier compositions: the *Elverdans* (Dance of the Elves, track 9) is an orchestrated and extended version of his own piano piece *Alfedans* from the Op.3 collection, composed in 1890.

The plot draws upon the same old Danish folk-songs and folk-tales that form the basis of other Danish classics such as J.L. Heiberg's play *Elverhøj* (1828) with music by D.F.E. Kuhlau, the choral cantata *Elverskud* (1853) by Niels W. Gade (1817-90) and the ballet *Et Folkesagn* (1854) with choreography by August Bournonville and music by Gade and J.P.E. Hartmann.

In *Elverskud* the elves defeat Sir Oluf, who finally dies in his mother's arms on the morning of his wedding-day. Drachmann, who was only very rarely noted for his modesty, clearly believed he could write the ultimate version of this story and openly declared as much in the play's sub-title 'The Drama of the Danish Summer Night in four acts and a prelude'. In his version Sir Oluf's real mother is not the noble Lady Merthe but the commoner Sidsel, who sings in (according to classical melodic ideas) a highly unconventional style (track 11).

Drachmann's long-drawn summer night drama ends with the marriage of Sir Oluf and Helle, a servant of Lady Merthe who proves to be the heir to two estates. In the course of the action we encounter a number of fantastic creatures — not just the elf-girls, but also goblins and sylphs. The ball is set rolling by a Wanderer who, at the end of the prologue, evokes the summer night in his monologue and is answered by a choir in the distance (track 2).

All in all the music recorded here represents about half of Nielsen's score. It includes all of the music from the first act, but the prologue and the remaining three acts include passages where Nielsen's music struggles in vain against Drachmann's verbose text. For this reason it has been omitted from this première recording.

Hr. Oluf han rider was a resounding fiasco at the première on 9th October 1906. Nielsen himself conducted his own music, and most reviews praised his contribution. Nevertheless many years were to pass before the Royal Theatre could once more persuade him to write theatre music. His next two theatrical projects, which virtually overlapped, were written respectively for the Dagmar Theatre and the Folk Theatre. The programme of the Dagmar Theatre in the 1907-08 season included the drama *Tove* which the Danish lyricist Ludvig Holstein had published ten years earlier. Holstein (1864-1943) had made his débüt with a collection of poems in 1894, and Nielsen had immediately taken them up and used a number of them as the basis of songs. It is therefore no surprise that he should set

Holstein's richly-phrased drama about King Valdemar and his love for the young Tove (the same story, but with words by Jens Peter Jacobsen, forms the basis of Schoenberg's *Gurrelieder*). The song recorded here, a hymn of praise to the beauty of nature on Zealand (Sjælland), is sung by the king's friend Folkvard and did not originally appear in the drama. The text is a poem by Holstein written in 1898, published in an anthology to celebrate the 80th birthday of King Christian IX. With Nielsen's attractive music this song became so popular that it is sung as a popular chorus in Denmark to this day, whilst the rest of the music to *Tove* long ago fell into oblivion.

The play **Willemoes** by L.C. Nielsen (1871-1930) is the story of the Danish naval hero Peter Willemoes, who played a decisive part in the battle for Copenhagen's Roads in 1801. He was killed in 1808 in the battle for Sjællands Odde (the Cape of Zealand), and the play was written for the 100th anniversary of his death. The title rôle was played by Johannes Nielsen (1870-1835), who also directed the play, and Nielsen — who knew both brothers — liked the play, but was at the time so busy that his pupil, the future cathedral cantor Emilius Bangert, had to write the majority of the music. The *Prelude to Act 3* recorded here (track 18) is the only purely instrumental number that Nielsen himself composed. At the end of Act 2, Willemoes falls in love with the young lady Vibekke from Tranekær Castle on the idyllic island of Langeland. The early stages of this love are depicted in Nielsen's brief but beautiful prelude. As for the two patriotic songs from

Willemoes recorded here, the second has become public property as a popular chorus in Denmark, whilst the first (here recorded as a solo song) was originally performed by a whole crowd of young and enthusiastic Danes.

Nielsen's next theatrical undertakings were scores for two plays by Adam Oehlenschläger (1779-1850): *Hagbarth og Signe* (Hagbarth and Signe), on themes from Nordic mythology, and *Sankt Hansaftensspil* (St. John's Eve's Play). They were performed at a newly-built open-air theatre in Dyrehaven, north of Copenhagen, in 1910 and 1913 respectively, and for this reason the music was not scored for symphony orchestra but purely for wind ensemble. In 1914 Nielsen resigned from the post of conductor that he had held for some years at the Royal Theatre. He felt badly treated by the theatre, and it may have been his personal friendship with Einar Christiansen and with the theatre's new boss, Johannes Nielsen, that led him to supply the theatre with a little music for Christiansen's play *Fædreland* (Fatherland) later that year.

In the actor and director Johannes Poulsen (1881-1938) the Royal Theatre found a guiding light who would inspire a series of important productions including *Scaramouche* (1922) and *The Tempest* (1926), for both of which Sibelius provided music (BIS-CD-502 and BIS-CD-581). Nielsen was to collaborate with Poulsen in the music for Oehlenschläger's *Aladdin*, although in this case the massive scale of the production almost suffocated the music — which Nielsen hurriedly transferred to the concert hall in

the form of an orchestral suite (BIS-CD-247). After that, still at the Royal Theatre, came *Moderen* (The Mother) by Helge Rode (1870-1937), an eloquent symbolic play written on the occasion of Southern Jutland's union with the rest of Denmark in 1920. Johannes Nielsen was the director, and his presence was a strong incitement for Nielsen to agree to write the music. The same Johannes Nielsen also directed Carl Nielsen's next theatre project, *Cosmus* by Einar Christiansen. This large-scale drama, originally written in 1897, was revised for a performance at the Royal Theatre in 1922. The song recorded here has no link with the main action: it is sung by a fisherman in the distance, as a natural, lyrical contrast to the landscape where most of the action takes place — an isle of blood, where nothing can be born or grow up without trust — the trust upon which a better society in the future will be based.

In 1925 Nielsen once more allowed himself to be captivated by the natural surroundings of the open-air theatre at Dyrehaven, and he wrote some wind vignettes for a performance of Harald Bergstedt's folk drama *Ebbe Skammelson*. And this takes us to Nielsen's last major theatre score, written in 1930 in response to a commission from the theatre in Odense, for the 125th anniversary of the birth of that city's world-famous son, Hans Christian Andersen. The play was written by Sophus Michaëlis (1868-1932) and was called *Amor og Digteren* (Amor and the Poet); it was performed five times in all, starting on 12th July 1930. In a radio interview Nielsen himself explained the circumstances:

'The idea for *Amor and the Poet* actually comes from me. When I was conducting here in Odense some time ago, rector Holbeck asked me to write a cantata. I would have preferred a small opera or some festive music. And I chanced upon the fairy-tale *Den uartige Dreng* (The Naughty Boy), which Michaëlis has now dramatised with reference to Hans Christian Andersen's love for the great Swedish singer Jenny Lind. I gave up the idea of an opera. This poet's character cannot be performed by a heroic tenor. You see, when I think of Hans Christian Andersen, I see something like a futuristic painting: an old fir tree, a spinning-top and, indeed, the neck of a swan.'

Apart from Nielsen's little pastiche of a *coloratura* aria for Jenny Lind, the music includes the overture recorded here — which was the part of the music to find immediate popularity when Nielsen's son-in-law, the violinist and conductor Emil Telmányi, performed excerpts from the incidental music in Copenhagen in the autumn of 1930. In the newspaper *Politiken* the reviewer Hugo Seligmann wrote: 'Light and graceful, teasing and ambivalent, an amorous adventure for lively instruments, it is a young and charming sister to the *Maskarade* overture.'

© Knud Ketting 1995

The **Aalborg Symphony Orchestra** was founded in 1943. Until 1979 its principal conductor was Jens Schrøder; after that János Fürst and Peter Erös held this position, and from September 1995 the Welsh conductor Owain Arwel Hughes will be principal conductor. Numerous world-famous

soloists have appeared with the Aalborg Symphony Orchestra, including Anne-Sophie Mutter, Lord Menuhin, Birgit Nilsson, Jean-Pierre Rampal, Victor Borge, Pierre Fournier, Paul Tortelier, Kyung-Wha Chung and José Carreras. Among the guest conductors who have frequently appeared with the orchestra in recent years are Michel Tabachnik, Kees Bakels, Edward Serov, Ole Schmidt and Tamás Vető. Since 1990 the artistic director of the orchestra has been Knud Ketting. This is the orchestra's first BIS recording.

Tamás Vető was born in Hungary and was educated at the Franz Liszt Academy in Budapest as well as in Paris and Rome. His first Danish appointment was in 1958 at the Royal Theatre where, over the years, he has conducted both ballet and opera on numerous occasions; he has also been choral director there for many years. He has conducted all the major Danish orchestras. Following his appointment at the Royal Theatre, Vető has been principal conductor both at the National Theatre in Mannheim and of the Odense Symphony Orchestra, and he has also appeared in many other European cities. This is his first BIS recording.

SCENEMUSIK AF CARL NIELSEN

Det er præcis fyrré år mellem det tidligste og det seneste stykke musik i denne antologi med scenemusik af **Carl Nielsen**. Derfor bør det ikke undre, at der stilistisk er en ganske stor forskel på dem, nojagtig som det er det på hans første og hans sjette (og sidste) symfoni.

I 1890 var Nielsen 25 år gammel, nyansat som violinist i Det Kgl. Kapel i København og med en succesfuld komponistdebut bag sig. På dette tidspunkt var der kun to teatre, som spillede en afgørende rolle i det københavnske teaterliv: Det Kgl. Teater, hvor Nielsen selv var ansat i orkestret, og Dagmarteatret. På Det Kgl. Teater var skuespilrepertoaret præget af lystspil, som oftest af fransk oprindelse. Et gæstespil i 1889 af hertug Georg af Meiningens trup havde imidlertid vist, at det var publikum til realistiske historiske dramaer i korrekte kostumer, og det var den nytiltråede direktør på Dagmarteatret ikke sen til at udnytte. Han tog fat på de tragedier, som Det Kgl. Teater lod ligge, og en af hans første genudgravninger var **En Aften paa Giske**, et historisk drama af nordmannen Andreas Munch, som Det Kgl. Teater havde givet urpremiere næsten tyve år tidligere.

Nielsen leverede en ouverture og et sluttakor til skuespillet, som foregår en høftaften i året 1027. Giske er en lille ø ved Norges vestkyst, og Giske Gård var hovedsæde for

Arnungerne, en af de rigeste af Norges ætter på dette tidspunkt. I korte træk går handlingen ud på, at islændingen Stein i Thorberg Arnesøns fravær er blevet budt velkomme på Giske af hans hustru Ragnhild. Stein har efter at have været en slags gidsel hos den norske kong Olav den Hellige dræbt en af hans mænd og er lyst fredløs af kongen. Thorberg er kongetro, mens Ragnhild holder på gæsteveneskabet. Det ægteskabelige drama, som er det uundgåelige resultat, finder til slut en uventet løsning, da Olav selv besøger Giske.

Efter *En Aften paa Giske* skrev Nielsen i 1893 musikken til melodramaet *Snefrid* af Holger Drachmann (1846-1908). Derefter skulle der gå et tiår, før han atter beskæftigede sig med scenemusik i ordets snævre forstand. I denne periode fik Det Kgl. Teater til gengæld operaerne *Saul* og *David* med tekst af Einar Christiansen (1861-1939) og *Maskarade* med tekst af Vilhelm Andersen efter Ludvig Holbergs komedie. *Maskarade* er komponeret 1904-06, og der er sidst i denne periode Nielsen bliver opfordret til at sætte musik til Drachmanns *Hr. Oluf han rider*. Dette helt nyskrevne stykke skulle op på Det Kgl. Teater i anledning af Drachmanns 60-års fødselsdag. Såvel Einar Christiansen, det på dette tidspunkt var chef for teatret, som Nielsen skulle fortryde, at de havde sagt ja til Drachmanns krav om nationalscenens deltagelse i hans fødselsdagsfejring. Nielsen var stærkt handicappet af forfatterens ujævne arbejdssytle og måtte have såvel pianisten Henrik Knudsen som komponisten Julius Röntgen til at hjælpe med instrumentationen og udskrivningen af stemmemateriale. Niel-

sen greb også for en enkelt gangs skyld til musikalsk genbrug: *Elverdansen* (track 9) er en instrumenteret og udvidet version af hans eget klaverstykke *Alfedans* fra samlingen opus 3, komponeret i 1890.

Handlingen bygger på de samme gamle danske folkeviser og folkesagn, som ligger til grund for andre danske klassikere såsom J.L. Heibergs skuespil *Elverhøj* (1828) med musik af D.F.E. Kuhlau (1786-1832), korkantaten *Elverskud* fra 1853 af Niels W. Gade (1917-90) og balletten *Et Folkesagn* (1854) med koreografi af August Bournonville og musik af Gade og I.P.E. Hartmann (1805-1900).

I *Elverskud* vinder elverfolket over Hr. Oluf, der sluttelig på sin bryllupsmorgen dør i sin mors arme. Drachmann, der kun yderst sjældent glimrede ved beskedenhed, mente tydeligt nok at kunne skrive den endegyldige version af dette stof og proklamerede det uden blusel i stykkets undertitel *Den danske sommernats drama i fire akter og et forspil*. Hos ham er Hr. Olufs virkelige mor ikke adelsdamen fra Merthe, men den folkelige Sidsel, der synger i en efter klassisk melodisk målestok særdeles ukonventionel stil (track 11).

Drachmanns langstrakte sommernats-drama slutter med bryllup mellem Hr. Oluf og Helle, der tjener hos fru Menthe, men viser sig at være arving til to herregårde. Undervejs optræder en lang række fantsiskikkeler, ikke blot elverpiger, men også nisser og alfer. Handlingen sættes i gang af en Vandrer, som i slutningen af forspillet fremmaner sommernatten i sin monolog og får svar af er kor i det fjerne (track 2).

Alt i alt udgør det her indspillede omkring halvdelen af Nielsens partitur. Al musikken fra 1. akt er medtaget, mens såvel prologen som de tre sidste akter rummer passager, hvor Nielsens musik ikke kan tage kampen op med Drachmanns ordrigte tekst. De er derfor udeladt i denne førstegangs indspiling.

Hr. Oluf han rider blev en rungende fiasco ved urpremieren den 9. oktober 1906. Nielsen dirigerede selv sin musik og fik i de fleste avisser ros for sin indsats. Alligevel varede det adskillige år, før det igen lykkedes Det Kgl. Teater at lokke ham til at skrive scenemusik. De to næste sceniske opgaver, som faldt næsten oven i hinanden, blev skrevet til henholdsvis Daghmareatret og Folketeatret. På Daghmareatrets repertoire for sæsonen 1907-08 stod den danske lyriker Ludvig Holsteins ti år tidligere udgivne drama *Tove*. Holstein (1864-1943) var debuteret med en samling digte i 1894, som Nielsen øjeblikkelig kastede sig over og komponerede en række sange over, så det var vel ikke unaturligt, at han skulle musikalsere Holsteins ordrigte drama om kong Valdemar og hans kærlighed til den unge Tove (den samme historie, som i Jens Peter Jacobsens tekstlige udformning danner grundlaget for Schönbergs *Gurrelieder*). Den her indspillede sang, som priser den skønne sjællandske natur, synges af kongens ven Folkvard og figurerede ikke oprindelig i dramaet. Teksten er et Holstein-digt fra 1898, trykt i en antologi i anledning af kong Christian den Niendes 80-års dag. Med Nielsens smukke musik blev sangen så populær, at den synges som fællessang også i dagens Danmark, hvor

resten af musikken til *Tove* forlængst er glemt.

Skuespillet *Willemoes* af L.C. Nielsen (1871-1930) handler om den danske søhelt Peter Willemoes, der spillede en afgørende rolle under slaget på Københavns Red i 1801. Han faldt i 1808 under slaget ved Sjællands Odde, og skuespillet blev til i anledning af 100-året for hans død. Titelrollen blev spillet af Johannes Nielsen (1970-1935), der også tog sig af instruktionen, og Nielsen, der kendte begge de to brødre, syntes godt om stykket, men havde på dette tidspunkt så travlt, at hans elev, den senere domkantor Emilius Bangert måtte skrive det meste af musikken. Således er det her indspillede forspil til 3. akt (track 18) det eneste rent instrumentale indslag, som Nielsen selv komponerede. I slutningen af 2. akt forelsker Willemoes sig i den unge slotsfrøken Vibeke fra Tranekær Slot på den idylliske ø Langeland. Det er denne spirende kærlighed, der afspejles i Nielsens lige så korte som smukke forspil. Af de to her indspillede patriotiske sange fra *Willemoes* er den sidste blevet folkejeje som fællessang i Danmark, mens den første, der her er indspillet som solosang, oprindelig var lagt i munnen på en hel flok af begejstrede danske ungervende.

Nielsens næste sceniske opgaver var musik til to stykker af Adam Oehlenschläger (1779-1850), *Hagbarth* og *Signe* (med tema fra den nordiske mytologi) og *Sankt Hansaftensspil*. De blev begge opført på en nyindrettet friluftsscene i Dyrehaven nord for København i henholdsvis 1910 og 1913, og musikken var derfor ikke for symfoniorkester, men skrevet for en ren blæserbesætning. I

1914 trådte Nielsen tilbage fra den kapelmesterstilling, som han i nogle år havde haft ved Det Kgl. Teater. Han følte sig dårligt behandlet af teatret, og det må være venskabet med Einar Christiansen og teatrets nye chef, Johannes Nielsen, der fik ham til alligevel senere samme år at leve til teatret lidt musik til Christiansens skuespil *Fædreland*.

Med skuespilleren og instruktøren Johannes Poulsen (1881-1938) fik Det Kgl. Teater en hovedkraft, som kom til at stå bag en række betydelige opsætninger, bl.a. *Scaramouche* (1922) og *Stormen* (1926), som Sibelius skrev musik til (BIS-CD-502 og CD-581). Nielsen kom til at samarbejde med Poulsen om musikken til Oehlenschlägers *Aladdin*, hvor det dog viste sig, at opsætningens størrelse næsten kvalte musikken, som Nielsen skyndsomst reddede over i koncertsalen i form af en orkestersuite (BIS-CD-247). Derefter fulgte, ligeledes på Det Kgl. Teater, *Moderen* af Helge Rode (1870-1937), et højstempet symbolisk teaterstykke, skrevet i anledning af Sønderjyllands genforening med resten af Danmark i 1920. Johannes Nielsen instruerede, og det var for Nielsen en stærkt medvirkende grund til at påtage sig kompositionen. Samme Johannes Nielsen stod også for instruktionen af Carl Nielsens næste teateropgave, *Cosmus* af Einar Christiansen. Dette omfangsrige drama, der oprindelig var skrevet i 1897, blev revideret forud for opsætningen på Det Kgl. Teater i 1922. Den her indspillede sang har ingen forbindelse med hovedhandlingen: den synges af en fisker i det fjerne som en natyrlig kontrast til det landskab, hvor

den pågældende scene udspiller sig, nemlig blodøen, hvor intet kan spire eller vokse uden tillid – den tillid, hvorpå et fremtidigt bedre samfund skal baseres.

I 1925 lod Nielsens sig efter indfange af naturstemningen omkring friluftsteatret i Dyrehaven og skrev nogle blæservignetter til en opsætning af Harald Bergstedts folkevise-drama *Ebbe Skammelson*. Og dermed er vi nået til Nielsens sidste større scenearbejde, der blev til i 1930 på opfordring af Odense Teater, som skulle fejre, at byens verdensberømte søn Hans Christian Andersen var født der 125 år tidligere. Stykket fik tekst af Sophus Michaëlis (1868-1932), titlen blev *Amor og Digteren*, og det blev spillet i alt fem gange fra den 12. Juli 1930. I et radiointerview har Nielsen selv fortalt om baggrundsen:

"Ideen til *Amor og Digteren* skyldtes egentlig mig selv. Da jeg for et års tid siden dirigerede her i Odense, bad rektor Holbeck mig skrive en kantate. Jeg kunne bedre tænke mig en lille opera eller et festspil. Og jeg stadsede ved eventyret *Den uartige Dreng*, som Michaëlis nu har dramatiseret med benyttelse af H.C. Andersens forelskelse i den store svenske sangerinde Jenny Lind. En opera har jeg opgivet. Denne digterskikkelse kan ikke fremføres som heltetenor. Forstår De: når jeg tænker på H.C. Andersen, ser jeg noget, der ligner et futuristisk maleri: et gammelt grantræ, en snurretop, ja og halsen af en svane."

Foruden Nielsens lille pastiche af en koleraturarie til Jenny Lind findes her indspillet ouverturen, som var det stykke fra scenemusikken, den umiddelbart slog an, da

Nielsens svigersøn, violinisten og dirigenten Emil Telmányi opførte uddrag af scenemusikken i København i efteråret 1930. I *Politiken* skrev anmelderen Hugo Seligmann således: "Luftig og graciøs, drilsk og underfundig, et elskovsgækkeri utsat for kåde instrumenter, er den en ung og yndig søster til *Maskarade*-ouverturen."

© Knud Ketting

Aalborg Symfoniorkester blev grundlagt i 1943. Frem til 1979 var Jens Schröder orkestrets chefdirigent. Derefter har János Fürst og Peter Eröd beklædt posten, og fra september 1995 er waliseren Owain Arwel Hughes ansat som chefdirigent. Adskillige verdensberømte solister har optrådt med Aalborg Symfoniorkester, bl.a. Anne-Sophie Mutter, Yehudi Menuhin, Birgit Nilsson, Jean-Pierre Rampal, Victor Borge, Pierre Fournier, Paul Tortelier, Kyung-Wha Chung og José Carreras, og blandt de seneste års regelmæssigt genkommende gæstedirigenter kan nævnes Michel Tabachnik, Kees Bakels, Edward Serov, Ole Schmidt og Tamás Vető. Siden 1990 har orkestrets kunstneriske ledelse ligget i hænderne på musikchef Knud Ketting. Dette er orkestrets første indspilning for BIS.

Tamás Vető er født i Ungarn og uddannet på Franz Liszt Akademiet i Budapest samt i Paris og Rom. I Danmark fik Vető sin første ansættelse 1958 ved Det Kongelige Teater, hvor han gennem årene har løst talrige dirigentopgaver, både for balletten og for operaen og tillige har været mangeårig kor- syngemester. Han har dirigeret alle danske

orkestre. Efter sin tilknytning til Det Kgl. Teater har Vető været 1. kapelmester ved Nationalteatret i Mannheim og chefdirigent ved Odense Symfoniorkester og har i øvrigt dirigeret over store dele af Europa. Dette er hans første indspilning for BIS.

CARL NIELSEN: BÜHNNENMUSIK

Genauso vierzig Jahre trennen das erste und das letzte Stück dieser Anthologie mit Bühnenmusik von Carl Nielsen. Deshalb ist es kaum erstaunlich, daß sie stilistisch ziemlich unterschiedlich sind, genau wie im Falle seiner ersten und sechsten (letzten) Symphonie.

1890 war Nielsen 25 Jahre alt, als Violinist in der Kgl. Kapelle in Kopenhagen frisch angestellt, und bereits mit einem erfolgreichen Komponistendebüt hinter sich. Zu dieser Zeit gab es nur zwei Theater, die im Kopenhagener Musikleben eine entscheidende Rolle spielten: Das Kgl. Theater, wo Nielsen selbst im Orchester saß, und das Dagmar-Theater. Das Sprechbühnenrepertoire des Kgl. Theaters war von Lustspielen geprägt, meistens französischer Provenienz. Ein Gastspiel 1889 der Theatergesellschaft des Herzogs Georg von Meiningen hatte aber gezeigt, daß ein Publikum für realistisch historische Dramen in korrekten Kostümen durchaus vorhanden war, was der neue Direktor des Dagmar-Theaters gleich auszunützen wußte. Er faßte jene Tragödien ins Auge, die das Kgl. Theater liegen ließ, und eine seiner ersten Wiederausgrabungen war **Ein Abend auf Giske**, ein historisches Drama des Norwegers Andreas Munch, das fast zwanzig Jahre früher im Kgl. Theater uraufgeführt worden war.

Nielsen lieferte eine Ouvertüre und einen Schlußchor für das Schauspiel, das an einem Herbstabend des Jahres 1027 spielt. Giske ist eine kleine Insel an der norwegischen Westküste, und der Hof Giske war Hauptsitz der Arnunger, eines der reichsten Geschlechter des damaligen Norwegen. In kurzen Zügen handelt das Stück davon, wie der Isländer Stein in der Abwesenheit Thorberg Arnesøns von dessen Frau Ragnhild auf Giske willkommen geheißen wurde. Nachdem Stein eine Art Geisel beim norwegischen König Olav der Heilige gewesen war, tötete er einen von dessen Männern, und wurde daraufhin vom König für vogelfrei erklärt. Thorberg ist dem König treu, aber Ragnhild besteht auf die Gastfreundschaft. Das als unvermeidliches Ergebnis folgende eheliche Drama findet schließlich eine unerwartete Lösung, indem Olav selbst Giske besucht.

Nach *Ein Abend auf Giske* schrieb Nielsen 1893 Musik zum Melodram *Snefrid* von Holger Drachmann (1846-1908). Danach sollte ein Jahrzehnt vergehen, bevor er sich wieder mit szenischer Musik im engeren Sinne beschäftigen sollte. Dafür erhielt das Kgl. Theater während jener Periode die Opern *Saul und David* mit einem Text von Einar Christiansen (1861-1939) und *Maskarade* mit einem Text von Vilhelm Andersen nach der Komödie von Ludvig Holberg. *Maskarade* entstand 1904-06, und gegen Ende dieser Zeit wurde Nielsen aufgefordert, Musik zu Drachmanns *Herr Oluf reitet* zu komponieren. Dieses ganz neue Stück sollte vom Kgl. Theater anlässlich des 60. Geburtstages von Drachmann inszeniert werden. Sowohl Einar Christiansen, der damals Chef

des Theaters war, als auch Nielsen sollten sich darüber ärgern, daß sie den Forderungen Drachmanns nachgegeben hatten, sich an seiner Geburtstagsfeier zu beteiligen. Nielsen war vom ungleichmäßigen Arbeitsrhythmus des Dichters stark gehandicapt und mußte sowohl den Pianisten Henrik Knudsen als auch den Komponisten Julius Röntgen herbeiziehen, um mit der Instrumentation und dem Kopieren des Stimmmaterials behilflich zu sein. Nielsen griff auch ausnahmsweise zur musikalischen Wiederverwendung: der *Elftenanz* (Spur 9) ist eine orchestrierte und erweiterte Fassung seines eigenen Klavierstücks *Alfedans* aus der 1890 komponierten Sammlung op. 3.

Die Handlung baut auf alten dänischen Volksweisen und Volkserzählungen, die auch anderen dänischen Klassikern als Grundlage dienen, wie J.L. Heibergs Schauspiel *Elverhøj* (1828) mit Musik von D.F.E. Kuhlau (1786-1832), die Chorkantate *Elverskud* (1853) von Niels W. Gade (1817-90) und das Ballett *Et Folkesagn* (1854) mit Choreographie von August Bournonville und Musik von Gade und J.P.E. Hartmann (1805-1900).

In *Elverskud* besiegt das Elfenvolk den Herrn Oluf, der schließlich an seinem Hochzeitsmorgen in den Armen seiner Mutter stirbt. Drachmann, der nur äußerst selten durch Bescheidenheit brillierte, war der eindeutigen Meinung, eine endgültige Fassung dieses Stoffes schreiben zu können, was er im Untertitel des Stücks schamlos verkündete: „Das Drama der dänischen Sommernacht in vier Akten und einem Vorspiel“. Bei ihm ist die wirkliche Mutter des Herrn Oluf nicht die Adlige Frau Merthe, sondern die aus dem

Volke stammende Sidsel, die in einem Stil singt, der ganz besonders unkonventionell ist, wenn man ihn nach dem klassischen melodischen Maßstab beurteilt (Spur 11).

Drachmanns ausgedehntes Sommer-nachtsdrama endet mit der Hochzeit zwischen Herrn Oluf und Helle, die bei Frau Merthe dient, sich aber als Erbin zweier Gutshöfe entpuppt. Im Laufe des Stücks erscheint eine lange Reihe Phantasiegeschöpfe, nicht nur Elfen, sondern auch Kobolde und andere Wesen. Die Handlung wird von einem Wanderer in Gang gesetzt, der am Schluß des Vorspiels in einem Monolog die Sommernacht heraufbeschwört. Ein Chor in der Ferne gibt ihm Antwort (Spur 2).

Die vorliegende Aufnahme umfaßt etwa die Hälfte von Nielsens Partitur. Die gesamte Musik des 1. Aktes wurde aufgenommen, während der Prolog und die drei letzten Akte Passagen umfassen, bei denen Nielsens Musik den Kampf gegen Drachmanns wortreichen Text nicht aufnehmen kann. Sie wurden daher bei dieser Erstaufnahme weggelassen.

Herr Oluf reitet wurde bei der Uraufführung am 9. Oktober 1906 ein donnerndes Fiasko. Nielsen dirigierte selbst seine Musik, und sein Wirken wurde von den meisten Zeitungen gelobt. Trotzdem dauerte es viele Jahre, bis es dem Kgl. Theater abermals gelang, ihn dazu zu bewegen, eine szenische Musik zu schreiben. Die beiden nächsten Aufgaben szenischer Art, die zeitlich fast zusammenfielen, wurden für das Dagmar-Theater bzw. das Volkstheater ausgeführt. Auf dem Repertoire des Dagmar-Theaters in der Spielzeit 1907-08 stand das zehn Jahre

früher erschienene Drama **Tove** des dänischen Lyrikers Ludvig Holstein (1864-1943). Dieser debütierte 1894 mit einer Gedichtsammlung, über die sich Nielsen sofort warf, um eine Reihe Lieder zu komponieren; es war wohl somit nicht unnatürlich, daß er Holsteins wortreiches Drama über König Valdemar und dessen Liebe zur jungen Tove vertonen sollte (dieselbe Geschichte, die in der textlichen Fassung von Jens Peter Jacobsen als Grundlage für Schönbergs *Gurrelieder* diente). Das hier vorliegende Lied, das Seelands schöne Natur lobt, wird vom Freund des Königs, Folkvard, gesungen. Es wurde nachträglich zum Drama hinzukomponiert. Der Text ist ein Gedicht Holsteins aus dem Jahre 1898, das in einer anlässlich des 80. Geburtstages von König Christian IX. erscheinenden Anthologie gedruckt wurde. Mit Nielsens hübscher Musik wurde das Lied so beliebt, daß es in Gesellschaften noch im heutigen Dänemark gesungen wird, wo die übrige Musik zu *Tove* schon längst in Vergessenheit geraten ist.

Das Schauspiel **Willemoes** von L.C. Nielsen (1871-1930) handelt vom dänischen Seehelden Peter Willemoes, der bei der Schlacht auf der Kopenhagener Reede 1801 eine entscheidende Rolle spielte. Er fiel 1808 in der Schlacht bei Sjællands Odde, und das Schauspiel entstand anlässlich des 100. Jahrestages seines Todes. Die Titelrolle wurde von Johannes Nielsen (1870-1935) gespielt, der auch Regie führte, und Nielsen, der die beiden Brüder kannte, mochte das Stück gern, war aber zu jener Zeit so überbeschäftigt, daß sein Schüler, der spätere Domkantor Emilius Bangert, den Großpart

der Musik schreiben mußte. Somit ist das hier vorliegende Vorspiel zum 3. Akt (Spur 18) der einzige rein instrumentale Einschlag, den Nielsen selbst komponierte. Am Schluß des 2. Aktes verliebt sich Willemoes in das junge Schloßfräulein Vibeke vom Schloß Tranekær auf der idyllischen Insel Langeland. Es ist diese keimende Liebe, die in Nielsens ebenso kurzem wie hübschem Vorspiel gespiegelt wird. Von den beiden hier eingespielten, patriotischen Liedern aus *Willemoes* wurde das letzte in Dänemark als Gemeinschaftslied Volksgut, während das erste, das hier als Sololied gebracht wird, ursprünglich von einer ganzen Schar begeisterter dänischer Jünglinge gesungen wurde.

Die nächsten szenischen Aufgaben Nielsens betrafen zwei Stücke von Adam Oehlenschläger (1779-1850): *Hagbarth und Signe* (mit einem Thema aus der nordischen Mythologie) und *Sankt Hansaftensspil*. Sie wurden 1910 bzw. 1913 auf einer neuerrichteten Freilichtbühne im Tiergarten nördlich von Kopenhagen aufgeführt, und die Musik war daher nicht für Symphonieorchester, sondern für eine reine Bläserbesetzung geschrieben. 1914 verließ Nielsen den Kapellmeisterposten, den er einige Jahre lang am Kgl. Theater innegehabt hatte. Er hatte das Gefühl, vom Theater schlecht behandelt worden zu sein, und es dürfte die Freundschaft mit Einar Christiansen und dem neuen Chef des Theaters, Johannes Nielsen, gewesen sein, die ihn dazu bewegte, später im selben Jahr dem Theater trotz allem etwas Musik zu Christiansens Schauspiel *Vaterland* zu liefern.

Mit dem Schauspieler und Regisseur Johannes Poulsen (1881-1938) erwarb das Kgl. Theater eine Kraft, der eine Reihe von bedeutenden Inszenierungen zu verdanken werden sollte, u.a. *Scaramouche* (1922) und *Der Sturm* (1926), zu denen Sibelius Musik schrieb (BIS-CD-502 bzw. CD-581). Nielsen arbeitete dann bei der Inszenierung von Oehlenschlägers *Aladdin* mit Poulsen zusammen, wobei es sich allerdings herausstellte, daß der Umfang der Inszenierung die Musik beinahe erdrosselte; Nielsen rettete sie daraufhin schleunigst in den Konzertsaal hinüber, in der Form einer Konzertsuite (BIS-CD-247). Es folgte, ebenfalls im Kgl. Theater, *Die Mutter* von Helge Rode (1870-1937), ein erhabenes, symbolisches Theaterstück, das anlässlich der Wiedervereinigung Südjütlands mit dem übrigen Dänemark 1920 geschrieben wurde. Johannes Nielsen führte Regie, was für Nielsen ein starker Grund war, den Auftrag zu akzeptieren. Selbiger Johannes Nielsen führte auch bei Nielsens nächster Theateraufgabe Regie, *Cosmus* von Einar Christiansen. Dieses ursprünglich 1897 geschriebene, umfangreiche Drama wurde vor der Inszenierung im Kgl. Theater 1922 revidiert. Das hier vorliegende Lied steht in keiner Verbindung mit der Haupthandlung: es wird von einem Fischer in der Ferne gesungen, und dient als naturlyrischer Kontrast zur Landschaft, wo sich gleichzeitig eine Szene abspielt, die Blutinsel, wo nichts ohne Vertrauen keimen oder wachsen kann, jenes Vertrauen, auf welchem eine künftige, bessere Gesellschaft bauen soll.

1925 ließ sich Nielsen abermals von der Naturstimmung beim Freilichttheater im

Tiergarten einfangen, und er schrieb einige Bläservignetten zu einer Inszenierung von Harald Bergstedts Volkslieddrama *Ebbe Skammelson*. Damit haben wir Nielsens letzte größere Arbeit für die Bühne erreicht, die 1930 im Auftrage des Theaters in Odense entstand, wo man feiern wollte, daß der weltberühmte Sohn der Stadt, Hans Christian Andersen, vor 125 Jahren geboren worden war. Das Stück bekam einen Text von Sophus Michaëlis (1868-1932), der Titel wurde **Amor und der Dichter**, und es wurde mit Anfang am 12. Juli 1930 insgesamt fünfmal gespielt. In einem Rundfunkinterview erzählte Nielsen über den Hintergrund:

„Die Idee zu *Amor und der Dichter* war eigentlich auf mich selbst zurückzuführen. Als ich vor einem Jahr hier in Odense dirigierte, bat mich Direktor Holbeck, eine Kantate zu schreiben. Ich stellte mir eher eine kleine Oper oder ein Festspiel vor. Und ich blieb beim Märchen *Den uartige Dreng* stehen, das Michaëlis jetzt dramatisierte, unter Benützung von H.C. Andersens Verliebtheit in die große schwedische Sängerin Jenny Lind. Den Gedanken an eine Oper ließ ich fallen. Diese Dichtergestalt kann nicht als Heldentenor dargestellt werden. Verstehen Sie: wenn ich an H.C. Andersen denke, sehe ich etwas, das an eine futuristische Malerei erinnert: eine alte Fichte, ein Kreisel, ja, und der Hals eines Schwans.“

Neben Nielsens kleiner Pastiche einer Koloraturarie für Jenny Lind finden wir hier die Ouvertüre, die der unmittelbar erfolgreiche Teil der Bühnenmusik war, als Nielsens Schwiegersohn, der Violinist und Dirigent Emil Telmányi im Herbst 1930 in

Kopenhagen Auszüge aus der Bühnenmusik aufführte. In der Zeitung *Politiken* schrieb der Kritiker Hugo Seligmann: „Luftig und graziös, störrisch und verschmitzt, eine Possenreißerei für verliebte Instrumente, ist sie eine junge, schöne Schwester der *Maskarade*-Ouvertüre.“

© Knud Ketting 1995

Das **Aalborg Symfoniorkester** wurde 1943 gegründet. Bis 1979 war Jens Schröder Chefdirigent des Orchesters. Seither hatten János Fürst und Peter Erös den Posten inne, und ab September 1995 ist der Waliser Owain Arwel Hughes als Chefdirigent engagiert. Zahlreiche weltberühmte Solisten traten mit dem Orchester auf, darunter Anne-Sophie Mutter, Yehudi Menuhin, Birgit Nilsson, Jean-Pierre Rampal, Victor Borge, Pierre Fournier, Paul Tortelier, Kyung Wha-Chung und José Carreras. Unter den regelmäßig erscheinenden Gastdirigenten der letzten Jahre können Michel Tabachnik, Kees Bakels, Edward Serov, Ole Schmidt und Tamás Vető erwähnt werden. Seit 1990 wirkt Knud Ketting als künstlerischer Leiter des Orchesters. Dies ist die erste BIS-Aufnahme des Orchesters.

Tamás Vető wurde in Ungarn geboren und bekam seine Ausbildung an der Franz-Liszt-Akademie in Budapest, sowie in Paris und Rom. Seine erste Aufgabe in Dänemark bekam Vető 1958 am Kgl. Theater, wo er im Laufe der Jahre zahlreiche Dirigieraufgaben löste, für das Ballett wie auch auf dem Gebiete der Oper; außerdem war er langjähriger Chordirektor. Er dirigierte sämtliche Orchester in Dänemark. Nachdem er an das

Kgl. Theater geknüpft wurde, war Vető ebenfalls 1. Kapellmeister am Nationaltheater in Mannheim und Chefdirigent des Odense Symfoniorkester; er dirigierte im übrigen in großen Teilen Europas. Dies ist seine erste BIS-Aufnahme.

CARL NIELSEN: MUSIQUE DE SCÈNE

Exactement quarante ans se sont écoulés entre la première et la dernière œuvre de cette anthologie de la musique de scène de **Carl Nielsen**. Il n'est donc pas surprenant qu'elles présentent des différences stylistiques assez considérables, tout comme un grand écart sépare sa première symphonie de sa sixième (et dernière).

En 1890, Nielsen avait 25 ans; il venait d'être engagé comme violoniste à l'Orchestre Royal de Copenhague et il avait connu des débuts réussis de compositeur. A cette époque, deux théâtres seulement s'étaient haussés à la tête de la vie dramatique à Copenhague: le Théâtre Royal, duquel orchestre Nielsen faisait partie, et le Théâtre Dagmar. Le répertoire dramatique du Théâtre Royal se composait particulièrement de comédies, souvent d'origine française. Or, une pièce représentée en 1889 par la troupe du duc Georg af Meiningen avait montré que le public était attiré par des drames historiques réalistes joués en costumes d'époque, ce dont le nouveau directeur du Théâtre Dagmar se hâta de tirer profit. Il s'empara des tragédies que le Théâtre Royal négligeait; l'une de ses premières excavations fut *En Aften paa Giske*, une pièce historique du Norvégien Andreas Munch, dont le Théâtre Royal avait donné la première mondiale presque vingt ans plus tôt.

Nielsen livra une ouverture et un chœur final pour cette pièce dont l'action se passa un soir d'automne de l'an 1027. Giske est une petite île de la côte ouest de la Norvège et la ferme de Giske était le lieu de résidence de la famille Arnung, une des familles les plus riches de la Norvège en ce temps-là. L'action se résume comme suit: l'Islandais Stein est accueilli sur l'île de Giske, en l'absence de Thorberg Arnesøn, par Ragnhild, la femme de ce dernier. Après avoir été une sorte d'otage du roi norvégien Olav le Saint, Stein a tué un des hommes du roi qui l'a déclaré hors la loi. Thorberg est fidèle au roi tandis que Ragnhild veut respecter les règles de l'hospitalité. Le drame conjugal qui en résulte inévitablement finit par se résoudre de façon inattendue quand Olav lui-même débarque sur Giske.

Après *En Aften paa Giske*, Nielsen écrivit en 1893 la musique du mélodrame *Snefrid* d'Olger Drachmann (1846-1908). Il devait ensuite s'écouler une dizaine d'années avant que Nielsen ne se remette à la musique de scène dans le sens restreint du mot. Au cours de ces années, en compensation, le Théâtre Royal reçut les opéras *Saul og David* sur un texte d'Einar Christiansen (1861-1939) et *Maskarade* sur un texte de Vilhelm Andersen d'après la comédie de Ludvig Holberg. *Maskarade* date de 1904-06 et c'est à la fin de cette période qu'on demanda à Nielsen de composer la musique de la pièce **Herr Oluf han rider** de Drachmann. Cette pièce nouvellement écrite devait être montée au Théâtre Royal à l'occasion du 60e anniversaire de naissance de Drachmann. Nielsen et Einar Christiansen, qui était alors

le directeur du théâtre, devaient regretter d'avoir acquiescé à la demande de Drachmann et d'avoir engagé le théâtre national à participer aux célébrations de son anniversaire. Nielsen fut fortement désavantagé par le rythme de travail inconstant de l'auteur et il dut prier le pianiste Henrik Knudsen et le compositeur Julius Röntgen de l'aider à l'orchestration et à la copie des parties orchestrales. Pour une fois, Nielsen eut recours à la réutilisation de son matériel musical: la danse des elfes (piste 9) est une version amplifiée et orchestrée de son morceau pour piano *Alfedans* du recueil de l'opus 3, composé en 1890.

L'action repose sur les mêmes vieilles chansons et sagas folkloriques danoises que d'autres classiques danois tels que la pièce *Elverhøj* (1828) de J.L. Heiberg avec la musique de D.F.E. Kuhlau (1786-1832), la cantate pour chœur *Elverskud* (1853) de Niels W. Gade (1817-90) et le ballet *Et Folkesagn* (1854) avec la chorégraphie d'Auguste Bournonville et la musique de Gade et de J.P.E. Hartmann (1805-1900).

Dans *Elferskud*, les elfes vainquent Monsieur Oluf qui finit par mourir dans les bras de sa mère le matin de ses noces. Drachmann, qui ne montrait qu'extrêmement rarement de l'humilité, déclara ouvertement qu'il pouvait écrire la version définitive sur ce sujet, ce qu'il proclama sans modestie dans le sous-titre de la pièce *Den danske sommernats drama i fire akter og et forspil* (La tragédie de la nuit estivale danoise en quatre actes et un prologue). Chez lui, la vraie mère de Monsieur Oluf n'est pas la noble dame

Marthe, mais bien la paysanne Sidsel qui chante, d'après les normes mélodiques classiques, dans un style particulièrement non-conventionnel (piste 11).

Le grand drame de la nuit estivale se termine par le mariage de Monsieur Oluf et de Helle, la bonne de Madame Marthe mais qui se révèle aussi être l'héritière de deux manoirs. On rencontre également au cours de la pièce une série d'êtres imaginaires, non seulement des jeunes filles elfes mais aussi des lutins et des sylphes. L'action est annoncée par un voyageur qui, à la fin du prologue, évoque la nuit d'été dans son monologue auquel répond un chœur au loin (piste 2).

En tout, cet enregistrement rend environ la moitié de la partition de Nielsen. Toute la musique du premier acte est jouée tandis que le prologue et les trois derniers actes renferment des passages où la musique de Nielsen ne peut pas concourir avec le texte prolix de Drachmann. C'est pourquoi elle est omise de ce premier enregistrement.

La première mondiale de la pièce le 9 octobre 1906 fut un fiasco retentissant. Nielsen dirigeait lui-même sa musique et il reçut en général des éloges pour son travail. Il devait pourtant s'écouler des années avant que le Théâtre Royal ne le convainque d'écrire de nouveau de la musique de scène. Les deux travaux scéniques suivants furent exécutés presque simultanément pour le Théâtre Dagmar et le Théâtre Populaire. Le Théâtre Dagmar avait mis à son programme pour la saison 1907-08 *Tove* du poète lyrique danois Ludvig Holstein, pièce éditée dix ans auparavant. Holstein (1864-1943) avait fait

ses débuts en 1894 avec un recueil de poèmes sur lesquels Nielsen s'était immédiatement jeté et il avait composé une série de chansons; il était donc assez naturel qu'il écrive la musique de la longue pièce traitant du roi Valdemar et de son amour pour la jeune Tove (la même histoire qui, dans la version de Jens Peter Jacobsen, est à la base des *Gurrelieder* de Schoenberg). La chanson enregistrée ici, qui fait l'éloge de la belle nature de Sjaelland, est chantée par Folkvard, l'ami du roi, et ne figurait pas dans la pièce à l'origine. Le texte est un poème de Holstein datant de 1898, imprimé dans une anthologie pour le 80e anniversaire de naissance du roi Christian IX. La belle musique de Nielsen rendit la chanson si populaire qu'elle est devenue une chanson en compagnie encore chantée aujourd'hui au Danemark tandis que le reste de la musique de *Tove* est tombé dans l'oubli depuis longtemps.

La pièce **Willemoes** de L.C. Nielsen (1871-1930) traite du héros de la marine danoise Peter Willemoes qui tint un rôle décisif à la bataille en rade de Copenhague en 1801. Il mourut en 1808 au cours de la bataille de la pointe de Sjaelland et la pièce fut écrite pour célébrer le 100e anniversaire de son décès. Le rôle principal fut tenu par Johannes Nielsen (1870-1935), qui fit aussi la mise en scène, et Nielsen, qui connaissait les deux frères, aimait bien la pièce mais il était à ce moment-là tellement débordé que son élève Emilius Bangert, le futur chanteur de la cathédrale, dût écrire la majeure partie de la musique. Ainsi, le prélude au 3e acte enregistré ici (piste 18) est le seul apport purement instrumental de la main de

Nielsen. A la fin du 2e acte, *Willemoes* s'éprend de Vibeke, la jeune fille du château de Kranekær sur l'île idyllique de Langeland. C'est cet amour naissant qui est représenté dans le prélude aussi court que beau de Nielsen. Des deux chansons patriotiques tirées de *Willemoes* enregistrées ici, le peuple danois s'est approprié la dernière comme chanson de compagnie tandis que la première, enregistrée ici comme solo, sortit à l'origine de la bouche de tout un troupeau de fringants jeunes célibataires danois.

La commande scénique suivante de Nielsen fut la musique de deux pièces d'Adam Oehlenschläger (1779-1850), *Hagbarth og Signe* (sur un thème tiré de la mythologie nordique) et *Sankt Hansaftensspil*. Les deux furent représentées sur une scène de plein air nouvellement aménagée à Dyrehaven au nord de Copenhague en 1910 et 1913 respectivement; c'est pourquoi la musique ne requiert pas un orchestre symphonique mais un simple ensemble à vent. En 1914, Nielsen quitta son poste de chef d'orchestre qu'il avait occupé pendant quelques années au Théâtre Royal. Il se sentait injustement traité par le théâtre et c'est peut-être l'amitié qu'il portait à Einar Christiansen et au nouveau directeur du théâtre, Johannes Nielsen, qui le décida pourtant plus tard cette année-là à remettre au théâtre un peu de musique pour la pièce *Fædreland* de Christiansen.

Dans l'acteur et metteur en scène Johannes Poulsen (1881-1938), le Théâtre Royal disposa d'une force capitale qui fut responsable d'une série de représentations importantes dont *Scaramouche* (1922) et *Stormen* (1926) dont Sibelius écrivit la

musique (BIS-CD-502 et BIS-CD-581). Nielsen collabora avec Poulsen pour la musique d'*Aladdin* d'Oehlenschläger; or, le format de la mise en scène faillit étouffer la musique que Nielsen se hâta de sauver en l'amenant dans la salle de concert sous forme de suite pour orchestre (BIS-CD-247). Vint ensuite, toujours pour le Théâtre Royal, *Moderen* de Helge Rode (1870-1937), une pièce de théâtre symboliste éloquente, écrite à l'occasion de l'annexion en 1920 du Jutland du sud au reste du Danemark. Johannes Nielsen fit la mise en scène et c'était pour Nielsen une bien bonne raison de se mettre à la composition. Le même Johannes Nielsen fut aussi responsable de la prochaine mise en scène pour laquelle Nielsen avait composé de la musique, soit *Cosmus* d'Einar Christiansen. Ce grand drame, écrit à l'origine en 1897, fut révisé avant d'être monté par le Théâtre Royal en 1922. La chanson enregistrée ici n'a pas de lien avec l'action principale: elle est chantée par un pêcheur au loin comme contraste lyrique naturel au paysage dans lequel la scène principale se passe, soit l'île du sang où rien ne peut naître ou grandir sans confiance — la confiance sur laquelle reposera une société future meilleure.

En 1925, Nielsen se laissa de nouveau captiver par la nature autour du théâtre de plein air à Dyrehaven et il écrivit quelques vignettes pour ensemble à vent pour la mise en scène de la pièce populaire de Harald Bergstedt *Ebbe Skammelson*. Nous voici au dernier travail de scène de Nielsen, achevé en 1930 sur une commande du Théâtre d'Odense qui devait célébrer la naissance, 125 ans auparavant, du fils internationalement

célèbre de la ville, Hans Christian Andersen. Sophus Michaëlis (1868-1932) en écrivit le texte; la pièce fut intitulée *Amor og Digteren* et jouée en tout cinq fois à partir du 12 juillet 1930. Dans une interview à la radio, Nielsen parla lui-même des origines:

"L'idée de *Amor og Digteren* est en fait de moi. Quand je dirigeai ici à Odense il y a un an, le recteur Holbeck me pria d'écrire une cantate. J'aurais préféré un petit opéra ou un festival. Et je m'arrêtai à l'aventure *Den uartige Dreng* dont Michaëlis a fait la composition dramatique à partir de l'amour de H.C. Andersen pour la grande cantatrice suédoise Jenny Lind. Un opéra auquel j'ai renoncé. Cette nature de poète ne peut pas devenir un héros à la voix de ténor. Voyez-vous, quand je pense à H.C. Andersen, je vois quelque chose qui ressemble à une peinture futuriste: un vieux sapin, une toupie, oui, et le cou d'un cygne."

En plus du pastiche de Nielsen d'une aria de colorature pour Jenny Lind, on a enregistré ici l'ouverture qui était la pièce tirée de la musique de scène qui frappa immédiatement quand le gendre de Nielsen, le violoniste et chef d'orchestre Emil Telmányi, dirigea des extraits de la musique de scène à Copenhague à l'automne de 1930. Le critique Hugo Seligman écrivit dans *Politiken*: "Légère et gracieuse, taquine et astucieuse, une intrigue amoureuse pensée pour des instruments fougueux, c'est une petite sœur charmante de l'ouverture *Maskarade*."

© Knud Ketting 1995

L'Orchestre Symphonique d'Aalborg fut fondé en 1943. Jens Schröder en fut le chef principal jusqu'en 1979. Le poste fut ensuite occupé par János Fürst et Peter Erös et, depuis septembre 1995, par Owain Arwel Hughes qui est originaire du Pays de Galles. Parmi les solistes de renommée internationale qui se sont produits avec l'orchestre, nommons Anne-Sophie Mutter, Yehudi Menuhin, Birgit Nilsson, Jean-Pierre Rampal, Victor Borge, Pierre Fournier, Paul Tortelier, Kyung Wha-Chung et José Carreras; ces dernières années, la formation a été régulièrement dirigée par des chefs invités tels que Michel Tabachnik, Kees Bakels, Edward Serov, Ole Schmidt et Tamás Vető. Knud Ketting est responsable de la direction artistique de l'orchestre depuis 1990. Ceci est le premier disque BIS de l'Orchestre Symphonique d'Aalborg.

Né en Hongrie, **Tamás Vető** a fait ses études à l'académie Franz Liszt à Budapest ainsi qu'à Paris et à Rome. Vető fut engagé pour la première fois au Danemark en 1958 au Théâtre Royal où il revint régulièrement au cours des ans pour diriger des productions de ballet et d'opéra et il fut le chef des chœurs pendant plusieurs années. Il a dirigé tous les orchestres danois. Depuis son engagement au Théâtre Royal, Vető a été le premier chef du Théâtre National à Mannheim et le chef principal de l'Orchestre Symphonique d'Odense; il a dirigé un peu partout en Europe. Ceci est son premier disque BIS.

From 'Hr. Oluf han rider' (Sir Oluf He Rides)

2 Vandrerens Monolog

VANDRER.

Jeg hører et Sommer-Sagn kalde –
O Guder, hvor der gør godt!...

Saa løfter han Armene mod den lyse Nattehimmel;
en dæmplet Musik ledsager hans Ord.

Du Skovenes vældige Herre,
der bruger din Kraft i det endeløst Hele
Og splitter den ej til de ringeste Dele:
O, Tak for den Renhed, den Skenhed, hvis Skær
er over hvert Straa og de stolteste Trær –
og sænk den dybt ned i de ydmynge Hytter,
hvor Mor til det aandende Barnebryst lytter
angst for den Helsot, som truer.
Spred den, hvor Lasten har Lege-Stuer,
gyd den hen over Forbryderens Kniv,
læg den formildende over hvert Liv
der raser – og véd ej hvorfor!
Livet er *dit*, men Døden er *vor*:
vrüst den ud af vore Menneskehænder,
og hæv os, o Skovenes Hersker og Herre,
til Sommernat-Sagnets forløsende Fred:
Frederen, som aldrig ender!

KOR synger inde fra Skoven.

Hav os, o Skovenes Hersker og Herre,
til Sommernat-Sagnets forløsende Fred:
Frederen, som aldrig ender!

4 Nissens Monolog

GAARDNISSEN.

Snart paa Loft og snart i Kælder,
nu i Lo og nu i Lade –
op bag Elmeträets Blade,
ned i Bryggers, ud i Stalden –
Hestestriglen, Piskeknalden:
oppe, nede, ude, inde –
ingen kan dog Nissen finde,
skønt de véd, at Nissen er der!
Ler og swinger sin Hue.

Skraæmme Høns og jage Duer,
drille Hunden, fange Fluer,
stjæle Floden væk fra Katten,
gaa paa Tyve-Sko om Natten,
rode rundt i gamle Sager,
indtil man en Skat opdager

The Wanderer's Monologue

WANDERER.

I hear a summer tale calling
O God, how lovely it is!...

*Then he raises his arms to the bright nocturnal sky;
soft music accompanies his words.*

You mighty Lord of the woods,

Who use your strength in the infinite whole

And do not divide it in the smallest part:

Oh, thank you for purity, for beauty whose light
Is on each tiny blade and each proud tree –
And which sinks down into humble cottages
Where mother listens to the child's breathing

Fearful of consumption which is knocking,

Spread it, where vice is rampant

Cover the criminal's knife with it,

Lay it in extenuation on every life

That rages and knows not why:

Life is *yours*, but death is *ours*:

Force it from our human hands,

And bring us, O Lord and Master of the woods

To the liberating peace of the summer-night's tale:

Peace that never ends!

CHOIR singing from inside the wood.

Bring us, O Lord and Master of the woods,

To the liberating peace of the summer-night's tale:

Peace that never ends!

Pixie's Monologue

FARM PIXIE.

Up in the attic and down in the cellar,
Now in the store and then in the barn –
And hidden in the leaves of the elm,
Down in the malthouse and out in the stable –
Curry comb and whiplash:

Up, down, out, in –

No one can find the pixie,

Though they know the pixie is there!

Smiles and waves its cap.

Frightens hens and chases pigeons
Teases the dog and catches flies,
Steals the cream from the cat,
Wanders like a thief at night,
Roots around among old things,
Until it finds a treasure

og forputter den igen
bag Tapetet, i en Ridse...
Hvor er Skatten? Ingen ved det —
Ingen uden Gaardens Nisse!

Langlig gaar den Sommerdag,
træg og solhed, tung og hummer;
Hvepsen stikker, Humlen brummer —
Skyen taarner sig bag Tag:
men omsider Dagen kvæder,
og til Svn Smaapigen hælder
Kinden imod Sengens Pude...
tys! hvem kalder vel derude
dæmpt fra det mørke Krat?
Nissen aner det — men tier
om den lyse Sommernat.

Han kan magte alt paa Gaarden,
alt paa Loft og alt i Kælder;
men den Magt, som lydøs vælder
ud af Sommernattens Dyb,
som fra selve Trolddoms Kilde —
den gør Nissen dum og lille
som det allermindste Kryb!
Altting løber rundt i Ring ham,
hvad der foregaar omkring ham:
Skygger kommer, Skygger svinder,
alle skælver, Mænd og Kvinder,
alle længes, nærmes, drages
som i Feber — til det dages
og den hele Drøm er væk!
Nissen staar dør — og han ler:
Pokker være Nattens Gæk! —

Smutter ind mellem Træerne og gemmer sig.

5 Hellelidens Sang

Hellelidens aksler sin Kofte graa,
hun vil sig af Gaarde drage:
hun haster saa haارد over Borge-Bro —
og ser sig kun lidet tilbage.

Nu løbes mit Haab i Lunde.

Hvi skal jeg tjene for Terne-Løn
og Linned og Sindel sømme?
det Naadsens Bred bliver Sten i Mund
og tunge blir Nattens Drømme.

Min Ridder er gangen i Elver-Dans
bag Skove og dybe Dale,
men jeg vil gaa til den Elvermøs Høj
og fange min Elsker i Tale.

And hides it again
Behind the wallpaper, in a crack...
Where is the treasure? No one knows —
No one but the farm pixie!

Slowly the summer day passes,
Slow and hot, heavy and close;
Wasps sting, bumble-bees hum —
The clouds gather behind the roof;
But evening comes
And the little girls go to rest
Their cheeks on the pillow...
Ssh! Who is calling outside
Calling quietly from the bushes?
The pixie has a premonition — but is silent
About the bright summer night.

He masters everything on the farm,
Everything in attic and cellar;
But the force that silently flows
Out of the depths of the summer night,
As from the very source of magic —
It makes the pixie stupid and small
As the very smallest insect!
Everything runs round him in circles,
Whatever takes place around him:
Shadows come and shadows disappear,
All tremble, men and women,
All long for, approach, are drawn,
As in a fever — to dawn
When the whole dream is gone!
The Pixie stands there — and he smiles:
Damned be the joker of the night.

He glides between the trees and hides.

Little Helle's Song

Little Helle draws her grey shawl about her,
For she wants to leave the farm:
She hurries over the moat-bridge
And hardly looks back.

Now my hope sprouts in the grove.

What shall I earn as a maid
Sewing linen and napery?
Necessity's bread is become stone in my mouth
And night's dreams are heavy.

My knight has gone to the elves' ball
Beyond the woods and deep valleys,
But I shall go to the elf-maidens' hill
And catch my beloved to talk to him.

Jeg banker paa med min røde Haand,
den bløder af Tornenes Flænge:
stat op, Hr. Ridder, og lad mig ind,
I dvedel i Højen for længe!

Jeg drager en Traad af min hvide Særk
og syer mig fast til Jer Side,
saa tager jeg Saks og den blanke Kniv,
de skal paa den Elvermølle.

Stat op, Hr. Ridder, det lider mod Dag,
den Hane gol over Vænge:
I sover hos Helleliden nu —
dér burde I sovet længe! —

Nu løves mit Haab i Lunde.

7 Alfens Monolog

ALFEN titter ud gennem Løvet —
kommer frem og siger.

O, hvilken Duft, naar Sol gaar ned
og Duggen begynder at rinde —
se hvilken skær Gennemsigtighed,
nu Dagen begunder at svinde.
Da løfter en Borg sig mod yderste Vest:
med Skarlagten draget den straaler til Fest,
og en Dronning-Brud venter derinde.
Med bankende Hjerte og Haand imod Brynst
hun aner og venter den højeste Lyst —
men kan ikke Brudgommen finde;
thi over alt Under er Dronningen skøn,
og ikke der findes en kvinde-fædt Søn
værdig at hæve den fristende Skat.
Saa bier den Brud, saa blegner den Fest,
saa synker den Borg, saa dør imod Vest
den lyse, daemrende Nat!

8 Hr. Olufs Sang

HR. OLUF synger udenfor.

Vegen er Dagen, den solvarme Dag,
nu svales de dampende Enge,
men Aftensvalen er kun et Bedrag,
der brister om ikke længe.

Saa vildes min Vej!

De Taageslør tætter sig ind til en Sø,
hvis Krusninger synes at sove,
men brister de, staar der en Elvermølle
med Brystet i bølgende Vove.

I knock with my red hand
Bleeding from the scratches of thorns:
Get up, good knight, and let me in,
You have lain in the straw too long.

I take a thread from my white shift
And sew myself to your side,
Then take I scissors and the shining knife
That will bite the elf-maiden.

Get up, good knight, it is almost day,
The cock is crowing ower the meadow:
You are sleeping with little Helle now —
You should have long slept there! —

Now my hope sprouts in the grove.

Elf's Monologue

THE ELF looks out through the leaves —
comes forward and says:

Oh what a scent, when the sun goes down
And the dew begins to fall —
See what bright transparency,
Now that day is disappearing.
Then a castle appears in the farthest west;
Clad in scarlet it is bright for the feast,
And a bridal queen waits within.
With fluttering heart and hand on her breast
She senses and waits for the highest delight.
But cannot find a bridegroom;
For the queen is more beautiful than all,
And there is no son of woman born
Worthy of this attractive prize.
So the bride waits, the feast fades,
The castle sinks and dies in the west
In the bright, twilight night!

Sir Oluf's Song

SIR OLUF sings outside.

The day is gone, the sun-warm day,
The steaming meadow cools,
But the cool of evening is illusive,
It will soon give way.

Thus I went astray!

The veils of fog were thick by the lake
Whose waves seemed to be asleep,
But when they part, there is an elf-maiden there
With her breast in the heaving waves.

Vegen er Dagen, saa varm, saa lang,
hedt dufter de dampende Enge;
det brænder i mit Hjerte, det brænder i min Sang —
de gløder, mine dugvaade Strenge.

Saa vildes min Vej!

9 Elverdans

OLUF — *aldeles betaget.*

Ja, det er Dans, som aldrig far jeg saa';
intet Græs bliver krummet af den ned-strakte Taa';
Luftens Bølge viger for de vuggende Leender,
og Haarets røde Silke som et Ild-Pust i mig brænder!

Drager Vøjret dybt.

Men hvor Bølgen viger, der strømmer frem en Aande:
den er ram som Mosens — og isner mig i Vaande...
vaande-fyldt jeg svimler — jeg ved ej, hvor jeg er!

11 Sidsels Sang

SIDSEL.

Hr. Oluf, der bredes Dig Dug paa Disk,
saa prydeligt og frydeligt det Fad;
lang til' og tag for Dig af Sul og Fisk,
og vis os en Mand, som er glad —,
hop hei!

Thi ligger vi først dér paa Kød-Grydens Bund
med Græsterv til Laas og Lukke,
ret aldrig vi faar os en Godbid i Mund,

vor Steg den faar Ormene plukke!

Vær glad, at Du føler din Sjæl i din Krop,
ver glæd, at din Tørst ej endnu siger Stop —

Hr. Oluf, se ud og se op!

Hr. Oluf, der redes Dig Ægteseng
saa yndelig og pyntelig mod Væg;
aa, tænk om Du kun var en dunhaget Dreng
og ikke et Karlfolk med Skæg —
hop hei!

Men lukkes de Omhæng for Brudgom og Brud,
at ta' sig Forlov hos hinanden:

saa se, hvor det Sparlagen tager sig ud,
naar Rusen er drevet af Panden!

Se fluks at faa løsnet dit Sværd af dets Strop,
og sadl saa din Ganger og rid saa — hej hop!

Hr. Oluf, se ud og se op!

Lad sidde din Frue ved Dug og ved Disk
saa skældende og smældende om Fad;
i Sadlen Du sidder saa morgenfrisk,
en Mand, som er fri, som er glad —
hop hei!

The day is gone, so hot, so long.
The steaming meadow smells warm;
My heart is on fire, my song burns —
My dewy strings are glowing.

Thus I went astray!

Elves' Dance

OLUF — *possessed.*

Yes, this is dancing such as I never yet saw;
Not a blade of grass is bent by an outstretched toe!
The air's waves give way to the moving bodies,
And red silken hair burns me like a flame!

Draws a deep breath.

But where the waves give way, a spirit streams forth:
It is bitter as the marsh — freezing me in fear...
Full of fear I faint — know not where I am!

Sidsel's Song

SIDSEL.

Sir Oluf, they are laying the table
So neatly and generously with dishes;
And help yourself to meat and fish,
And show us a man who is happy —
Ho, hi!

For if we first lie on the bottom of the stew-pot
With turfs for our lock and our lid,
We shall never taste a titbit

And the worms will pluck our steak!
Be happy to feel your soul in your body
Be happy that you still have a thirst —
Look out, Sir Oluf, look out!

Sir Oluf, they are preparing your marital bed
So neat and fine against the wall;
Just think if you were but a beardless lad
And not a grown man with a beard —
Ho, hi!

But they draw the curtains on bride and groom
That they may know each other:

See what the sheets are like
When the party is finally over!
See that you loosen your sword from its scabbard
And saddle your horse and ride — hi, ho!
Look out, Sir Oluf, look out!

Let your wife sit at table
When it is richly laden with dishes;
In the saddle you sit, so morning-fit,
A man who is free and happy —
Ho, hi!

Og staar en Skønjomfru ved Borge-Led der,
og ser hun den Rytter udride,
saa spørge: vil Du sove som Hjertenskær
i grønneste Skov ved min Side?
Vær glad, at din Tørst ej endnu siger Stop,
vær glad, at Du fñler din Sjæl i din Krop –
Hr. Oluf, se ud og se op!

And if there is a fair maiden at the castle gate
And she sees the knight ride past,
She asks: will you sleep like a sweetheart
In the greenest wood by my side?
Be happy that you still have a thirst,
Be happy that you feel your soul in your body –
Look out, Sir Oluf, look out!

From 'Tove'

13 Vi Sletternes Sønner

Vi Sletternes Sønner har Drømme i Sind,
de vaagner og bliver til Sange.
De stiger af Sommernattaagernes Spind,
som Lærkerne flyver af Vange.
De brister af Længsel en dag i April
som Crocus og blaa Hyacinther,
de bryder som Vaarsolens sejrende Smil
igjennem den smeltesende Vinter.

Saa sejler de over det duftende Land,
hvor Vaarsæden pibler af Jord,
og hilser med Jubel bag Skovenes Rand
den blinkende Stribe af Fjorden
og skælver i Foraarets fløjtede Lyd,
som Triller fra Haver og Lunde,
og stjæler letsindigt Forventningens Fryd
fra løndomsfuldt smilende Munde.

Det er ikke Morgen, det er ikke Nat,
sært Tankerne vildes i Taagen;
højt hamrer et Hjerte, og fjernet i sit Krat
er Sommernatssangeren vaagen.
Hr. Oluf har red over Elverbro
i Midsommernatten den hvide,
da snubled' hans Ganger paa fire Guldsko:
Hr. Oluf, hvorhen vil I ride?

O, Trolddom i Sommernattaagernes Spind
o, Minder, som kogler og frister!
Vi Sletternes Sønner har Dremme i Sind
og ved ikke selv, naar de brister;
de liggere og venter Forløsningens Stund
og længes at blive til Sange
som Lærker i Kløvermarkstuernes Bund,
fer Dagningen lyser i Vange.

We Sons of the Lowlands

We sons of the lowlands we have our dreams
That waken and become a song.
They come from the summer night's dewy web,
As the larks are busy on the wing.
They are broken by longing one April day
As crocus and blue hyacinths,
They breach, like the spring sun's victorious smile
Through the melting winter.

Then they sail above the scented country
Where the spring-seeds germinate in the earth,
And joyously they greet behind the edge of the wood
The shining strip of the fjord.
And they tremble in the fluting sound of spring,
That shrills from gardens and coppices,
And carelessly steals the fruits of expectation
From its secretly laughing mouth.

It is not morning, it is not night,
But thoughts are strange in the mist;
Loudly beats a heart and far away in a thicket
A summer-night singer is awake.
Sir Oluf has rode over the elves' bridge
In the white midsummer night,
And his steed stumbled on four golden shoes:
Whither shall you ride, Sir Oluf?

Oh witchcraft in the summer night's dewy web
Oh memories that seduce and bewitch!
We sons of the lowlands, we have our dreams
And do not know ourselves when they collapse;
They lie there and wait for the moment of release
And they long to be songs
Like larks above the clover fields
Before day shines on the meadow.

From 'Amor og digteren' (Amor and the Poet)

15 Italiensk Hyrdearie

In un boschetto trovai pastorella,
più che la stella bella al mio parere.
Capegli avea biondetti e ricciutelli,
e gli occhi pein d'amor, cera rosate;
con sua verglette pastura agnelli
e scalza e di rugiada era bagnata;
cantava come fosse innamorata
era adornata di tutto piacere.
D'amor la salutai immamente
e domandai s'avesse compagnie:
ed ella mi rispuose dolcemente
che sola sola per lo bosco gio.

Guido Cavalcanti (1255-1300.)

I Skovens Dyb jeg mødte en Hyrdinde,
skøn som en Stjerne gled hun mellem Løvet,
med blonde Lokker blomstrende om Kinde,
med klare Øjne, som af Elskov skinne;
med Staven sine hvide Lam hun rogted,
mens Duggen fra de negne Fodder flygted:
hun godt forelsket gav sig til at nynne
og stræaled af sin Lykkes hele Ynde.
At Elskov greben spurget jeg da hende,
om ej til andet Selskab hun var bunden:
og hun mig svarte, kaerlig mild i Sunde,
at ene, ene vandred hun i Lunden.

Overs. af Sophus Michaelis.

In a wood I met a shepherdess,
Lovelier than a star she seemed to me,
With her fair, curly hair,
Her eyes full of love and her rosy complexion;
With her little rod she leads the sheep
And her bare feet are bathed in dew;
Enamoured the shepherdess sings
And all her joy adorns her.
Love makes me greet her at once
And ask if she has company;
And sweetly she replies to me
That she walks alone, alone in the grove.

From 'Willemoes'

16 Ja, tag os

Ja, tag os, vor Moder i din løfterige Favn
og velsign dine Sonner, som velsigner dit Navn.
Danmark, Danmark, af tusind Aars Daab,
kranset med Forjættelserhs herlige Haab.

Vaar over Land og Vaar over So!
Vaar til hver Mand og Vaar til hver Mø!
Vaar i dit Hjerte, at det aldrig skal dø!

Ja, hor os, vor Moder, som bar os ved Bryst.
Vi slaar en Sennekjæde om din kornrigt Kyst.
Kald os, kald os, thi stuedes du i Nød,
samles vi paany om dit hellige Skjæd.

Vaar over Land...

Saa kjend da, vor Moder, som Blod af dit Blod,
der blusser i vor Ungdom den store Morgens Mod.
Danmark, Danmark, dyreste Jord.
Værdigt vil vi vandre i Fædrenes Spor.

Vaar over Land...

Yes, take us

Yes, take us, our mother in your promise-bearing embrace
And bless your sons, who bless your name.
Denmark, Denmark, baptized a thousand years,
Wreathed with the high hopes of expectations.

Spring over land and spring over sea!
Spring to each man and spring to every maiden!
Spring in your heart, that it may never die!

Yes, hear us, our mother, who bore us at her breast.
We form a ring of sons around your corn-rich coast.
Call us, call us if you are in need,
We gather anew for your holy protection.

Spring over...

Know then, our mother, blood of your blood,
The courage of tomorrow burns within our youth.
Denmark, Denmark, most precious soil.
Worthily would we wander in our fathers' steps.

Spring over...

[17] Havet omkring Danmark

Havet omkring Danmark, vort moderlige Hav,
blaat som vore Øjne og blidt som vore Drømme,
minderige Strømme,
som stryger mildt mod Kyst.

Længsel har du lagt i vort Bryst!

Vi vandrer din Vej, vi lyder din Lov,
vi pløjter dine Engde med Kølens ranke Plov.
Du vugger os i Verden, saa vide som vi vil.
Dig elsker vi, o Hav, og dig vi hører til.

Havet omkring Danmark, vort moderlige Hav,
graat som vore Vilkaar, og grønt som vore Løfter,
skumbesatte Kyster,
som kløver Ø fra Ø.

daadfyldt har du lært os at dø.

Vi vandrer din Vej...

Havet omkring Danmark, du moderlige Hav,
stridt som vore Viljer og stolt som vore Sejre,
brynjeklædte Lejre,

som larmer under Strand.

Hæder skal vi høste vort Land.

Vi vandrer din Vej...

From ‘Cosmus’

[18] Solen springer ud

Solen springer ud som en Rose.

Hver Stævje er lysende Guld.

Den drypper Vorherres Honning
over Jordens brogede Kuld.

Solen springer ud over havet
og dufter i Verden ind.

Himlen er fuld af Klokker,
og Sorgen har skiftet Sind.

Solen springer ud alle Dage,
saa frisk som i Tidernes Gry.
Saa springer vi ud med Solen
og bliver som Børn paany.

The Sea Round Denmark

The sea round Denmark, our motherly sea,
Blue as our eyes and mild as our dreams,
Little currents,
That gently caress the coast.
You have instilled longing in our breast!

We wander your way, we obey your law,
We plough your field with the keel's narrow plough.
You cradle us in the world, as wide as we wish.
We love you, Oh sea, and we belong to you.

The sea round Denmark, our motherly sea,
Grey as our limitations and green as our promises,
Scum-filled coasts,

You separate island from island,
You have taught us to die full of deeds.
We wander your way...

The sea round Denmark, our motherly sea,
Fierce as our wills and proud as our victories,
Armoured camps

That sand beneath the beach.
We sing our country's honour.
We wander your way...

The Sun Bursts Forth

The sun bursts forth like a rose.
Every speck of dust is shining gold.
It drops Our Lord's honey
Over the earth's multifarious peoples.

The sun bursts forth over the sea
And scents the world.
The sky is full of bells
And sorrow has changed its mood.

The sun bursts forth every day,
As fresh as the dawn of time.
We burst forth with the sun
And are like children anew.

Recording data: 1994-08-10/13 at Aalborghallen, Aalborg, Denmark
Balancing engineer and Tonmeister: Hans Kipfer
Neumann microphones; Studer 961 mixer; Fostex PD-2 DAT recorder

Producer: Robert Suff

Digital editing: Jeffrey Ginn

Cover text: © Knud Ketting 1995

English translation: Andrew Barnett

German translation: Julius Wender

French translation: Arlette Lemieux-Chené

Front cover: *Elf Hill*. In bygone times, the elf-hill pictured (now in the middle of cornfields) was surrounded by deep forest. This lent inspiration to the popular belief that it was populated by elf-girls with the power to bewitch you, by moonlight, into forgetting about your everyday life — the story referred to in Gade's cantata *Elverskud* and Holger Drachmann's play *Hr Oluf han rider* for which Nielsen provided music.

Photograph by Knud Ketting

Typesetting, lay-out: Kyllikki & Andrew Barnett, Compact Design Ltd.

Colour origination: Studio 90 Ltd., Leeds, England

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.

If we have no representation in your country, please contact:

BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden

Tel.: +46 8 544 102 30 Fax: +46 8 544 102 40

info@bis.se www.bis.se

© & ℗ 1994 & 1995, BIS Records AB

Carl Nielsen